

Narodna Straža

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOŠI GODIŠNJE DIN. 60, POL. G. DIŠNJE I TROMJESE-
MJESE. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE
NA UREDNIŠTVU I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK, POŠT. PRET. 17. — RUKOPISI SE NE VRAĆ

BROJ 32.

ŠIBENIK, 11. KOLOVOZA 1927.

GODINA VII.

Kandidatska lista Hrvatske
pučke stranke za sjever-
nu Dalmaciju

Jučer je predana okr. sudu u Šibeniku kao treća kandidatska lista Hrvatske pučke stranke za okrug Šibenik-Zadar. Listu je potpisalo nekoliko stotina izbornika iz Šibenika, zadarske ok. office, Drniša i Benkovca.

Nosilac liste je profesor Ivo Juras.

Kotarski kandidati su:

za Šibenik-Knin: Vladimir Kulić, trgovac iz Šibenika; zamjenik je Joso Teakera, težak iz Kijeve;

za Preko-Biograd: Marko Mašina, zadrudni činovnik iz Preka; zamjenik je Ivo Kovačević, poštari iz Ražanca;

za Drniš: Frane Ramijak, težak iz Siverića; zamjenik je Mate Bulat, težak iz Miriovića-Zagora;

za Pag-Rab: Joso Felicinović, radnički strukovni tajnik iz Paga; zamjenik je Ante Librenjak, ekonom iz Raba;

za Benkovac: Marko Vunić, nastavnik građanske škole iz Stan-kovaca; zamjenik je Šime Kovačević, poštari iz Vinjerca.

Braćo hrvatski izbornici! Glasujte kod izbora 11. rujna za kandidata Hrvatske pučke stranke u treću žaru! Na našoj listi nalaze se teškačke korjenike Ramijak, Teakera i Bulat, u najvećem radničkom kotaru kandidira veliki radnik za radnički narod Felicinović, naše obrtnike i trgovce predstavlja kandidiran u dva najjača kotara Vi. Kulić, od svih stranaka samo HPS kandidira zadrugarekcnome, Mašinu i Librenjaka, a našu činovničku sirotinju predstavljaju činovnici-učitelji Juras i Vunić, Kovačević i Knežević.

Kod izbora 11. rujna glasujte, braćo hrvatski izbornici, za listu koja se nalazi na hrvatskoj trobojnici!

Živio Hrvatski narod! Živjela Hrvatska pučka stranka!

Porezi i pojedine pokrajine

Prema iskazu ministarstva financija za 1926. plaćeno je na izravnim porezima u državnoj državi Din. 7.764.011.028 38. Od ove svote platilo su pojedine pokrajine kako slijedi:

Vojvodina	1.998.874.128 82 ili 26,75%
Srbija sa C. Gorom	1.769.850.379 28 „ 22,72
Hrvatska i Slav.	1.637.986.349 56 „ 21,09
Slovenija	1.098.525.997 97 „ 14,08
Bosna	1.052.486.168 62 „ 13,56
Dalmacija	217.288.080 13 „ 2,80

Prema posljednjem popisu stanovništva iznosi broj stanovnika:

Srbija sa Crnom Gorom	4.329.494 ili 38,08%
Hrvatska i Slavonija	2.932.068 „ 19,42
Bosna	1.889.929 „ 15,79
Vojvodina	1.787.428 „ 14,86
Slovenija	1.056.464 „ 8,80
Dalmacija	621.429 „ 5,16

dok površina iznosi u četvornim kilometrima:

Srbija sa Crnom Gorom	105.335 ili 42,80%
Bosna	51.199 „ 20,55
Hrvatska i Slavonija	36.956 „ 14,84
Vojvodina	26.588 „ 10,66
Slovenija	16.197 „ 6,52
Dalmacija	12.782 „ 5,18

Na taj način otpadaju od izravnog poreza

	na četvornom kilometar	na 1 glavu stanovnika
Vojvodina	75.236 15	1.118 29 Din
Slovenija	67.614 11	1.053 08 „
Hrvatska i Slav.	44.322 33	702 37 „
Bosna	20.861 45	556 88 „
Dalmacija	17.853 28	349 33 „
Srbija sa C. Gorom	16.840 27	407 90 „

U ovoj statistici Srijem nije ubrojen u Hrvatsku i ova nam brojke mnogo govore i tumače zašto se srbijanske stranke bore protiv izjednačenja poreza, a ipak imaju obraza da k nama šalju svoje lovce za mandatima.

Izazivanja u Zadru

Trčanski Piccolo prima iz Zadra ovu vijest:

„Ovih dana su se u Prekom činile pripreme za veliku sokolsku svečanost, koja je imala da bude održana povodom predaje zastave, što ju je jugoslavenska kraljica Marija darovala sokolskom društvu. U prošlu srijedu stigla je u Preko školska ratna lađa Dalmacija, a nekoliko sati iza toga jedan dio jugoslavenske ratne flote i to tri torpiljarke i tri velika minonosca. U subotu su jednim posebnim parobrodom stigli brojni izletnici i članovi sokolskih društava iz sjev. Dalmacije. Stigao je također i splitski veliki župan sa nekoliko narodnih poslanika i bivših ministara (bum!) Osim toga jugoslavenske vlasti uvjerenje, da će ta manifestacija uspjeti u svakom pogledu i nastojeći, da unapred sprječavaju svaki incident, dale su uapsiti vođe katoličkog sportakog udruženja Orao (bum!) Uza sve ove pripreme, nisu u Zadru sokolskoj svečanosti u Prekom pridavali nikakovu posebnu važnost i ako se — tvrdi Piccolo — time očito htjela pred Zadrom prirediti jedna prototalijanska demonstracija. Značajno je pri tome, da je zastavu koja je imala da bude poklonjena sokolskom društvu, donio jugoslavenski admiral Prica, koji je kao austrijski kontraadmiral predsjedavao ratnom sudu, koji je osudio na smrt Nazaria Saura i time je — ponavlja Piccolo — ovoj manifestaciji imao da bude dan što jači prototalijanski značaj. U noći od subote na nedjelju glasbe su svirale, paljeni su vatrometi i čitav je otok bio iluminiran. Sa Preka dopirali su poklici protiv Italije i Mussolinija i to je tako uzbuđilo zadarsko građanstvo, da se velika masa svijeta skupila na trgu, dok je vojnička muzika davala koncert. Na zahtjev građanstva muzika je počela da svira „Giovinezza“ i kraljevski marš. U malo časa cjo Zadar se sletio na obalu, ključući Italiji, Mussolinija i talijanskoj Dalmaciji. Kad je muzika otišla, građanstvo je u velikoj povorici krenulo pred jugoslavenski konzulat, pri čemu su se čuli — kako Piccolo piše — nevinzi zvižduci(!). Policija, koja je bila predviđala, da bi mogla da dođe do demonstracija, odlučno je odbijala demonstrante, ali su demonstranti izvršili napadaj i razbili kordon karabinjera(!). U tom času došlo je do oštrog sukoba. Niti intervencija kvestora nije uspjela, nego su se naprotiv demonstranti digli protiv njega ključući i šakajući. Končno je intervenirala jedna četa vojnika. Kada su se vojnici pojavili,

demonstranti su ih pozdravili burnim aplauzom i poklicima, te su na to vojnike podigli u zrak i nosili u triumu kroz grad. Pakovnik De Renzi bio je predmet općih manifestacija. Pošto, je povorka obišla grad, manifestanti su se razišli. U cilju da se duhovi umire, pokrajinski sekretar fašističke stranke Mandel pozvao je masu, da se razide i pri tom izrekao govor, u kojem je isticao za sluge talijanske vojske i naglašavao patriotske osjećaje grada Zadra. Za vrijeme ovih demonstracija uapsjeno je nekoliko osoba.

Prema vijestima, koje su na večer stigle iz Preka, gdje je došlo do sukoba(?) između škola i radničevaca, čini se, da su mornari jugoslavenskih ratnih lađa morali da izađu na kopno i da uspostave red. Kroz čitavu noć je na tornju sv. Anastazije u Zadru bila električnom žaruljom osvijetljena talijanska petokraka zvijezda.“

Prema našim informacijama međutim u Zadru i nije bilo kakve jače manifestacije. Svega koja stotina ljudi i dječurlije, a među njima nekoliko službenih osoba, se uzvikala, dočim je zadarsko građanstvo, silno deprimirano radi brojnih premještaja starih zadrana-činovnika u austrajnskoj Italije, ostalo hladno i pasivno.

Dr A. Korošec, g. Vukičević i revizija ustava

G. dr Ante Korošec, šef Slovenske ljudske stranke, održao je prošlih dana nekoliko zborova po Sloveniji, na kojima je istakao potrebu revizije ustava. Imali smo prilike čitati po zagrebačkim i beogradskim novinama umjetno podignuto uzrujanje radi toga naglašavanja potrebe revizije ustava. Kao žestoki branitelj centralističkog ustava nastupio je i sam g. Pribičević pa onda pašičević i druga pitoma čeljad. G. Vukičević se sklanjiva da o reviziji ustava dađe kakvu izjavu, a novine pišu da je i pitanje revizije ustava predviđeno u sporazumu Korošec-Vukičević.

Nema sumnje je revizija ustava potrebna. Centralizam koji koči narodni napredak, treba da ustupi mjesto decentralizaciji. Novi ustav morao bi da sadrži još mnogo šire demokratske odredbe te ustanovu socijalno-ekonomskog parlamenta. Revizija svakako bi morala da dovede do boljega ustava, jer bi inače sav rad bio silno glup. Pa šta onda ima da se bune Pribičević i drugovi, ako će im biti u buduću onemogućeno da vještačkim većinama terete prećanske krajeve.

Smiješno bi samo bilo, kad ne bi bilo i istinito

U kavani jedne varošice u Gornjoj Resavi nađen je ovakav jedan izborni račun:

G. ministar: 10 litara šljivovice 100 dinara, 8 kafa 8 dinara, 1 litar ljute(!) rakije 12 dinara, 100 litara piva 800 dinara, 21 čorbu 84 dinara, 10 pečenja 120 dinara, 10 duveča 80 dinara, leba 40 dinara, 6 litara vina 60 dinara, 3 flaše kisele vode 18 dinara, 3 sode 6 dinara, 4 salate 12 dinara.

Gg. U. i L.: 46 dinara, 4 litra vina 40 dinara, 2 flaše kisele sode 12 dinara, razbijeno(!) 30 dinara, za šofere 17 piva 34 dinara, ručak 42 dinara, u sali počašćeno 104 dinara. Svega 1648 dinara.

G. J.: 50 litara piva 400 dinara, 2 litra šljivovice 20 dinara, razbijeno 50 dinara, 1 i po litar šljivovice 15 dinara, 5 litara... 15 dinara, 2 maline 2 dinara, 2 vina 4 dinara. Svega 506 dinara.

Glasovita bjesomučnost
Svetozara Pribičevića

Sv. Pribičević stalno voli da se ističe. Da njegovo isticanje vlastite osobe i stranke nije ništa pozitivna za državu i da njegovi politički govori nisu nikakav solidna razmatranja državno-pravne, financijske ili kulturne prirode, već prosti kosteški izljevi — to je poznato. I u štampi je bilo notirano da Pribičević u lošim situacijama grize nokte i pravi njemu svojstvene grimase. Ali da će taj šef mladomedžaronske stranke u hrvatskom saboru biti tako neobično državnički pitak kao zadnjih dana — to je valjda najnovija. G. Pribičević, nakon što ga kod trijeznih, stvarnih i stručnjačkih debata a financijskom odboru Skupštine ne možete ni blizu vidjeti, odjedampat dolazi na sjednicu tog odbora i puca jedan govor, u kojem napada izborni teror vlade. Ako tko, a to Sv. Pribičević nema prava da izlazi kao opozicionar protiv nasilja. On je premještao profesore, on je raspustio hrvatska društva, on je gonio narodne manjine, on bacao iz aktivne službe ljude i terorizirao odmah par sati nakon ministarske prisega. Tu može da sasvim mirno štiti, jer teško da će se njegove geste zaboravljati.

Ali g. Pribičević opet napada dra Korošca. I to je dopušteno, ali nisu dopuštene uličarske laži. Dr Korošec je bio u Sofiji kao državnik koji bi svojom miroćom mogao da izgadi poremećene srpsko-bugarske odnose. A g. Pribičević kaže da je dr Korošec bio radi — katoličkih misija! Hoće čak ponovno da je dr Korošec „miljenik cara Karla, persona grata na bečkom dvoru“. Da takva bezobraznost prelazi u nešto kroničnoga, time se Pribičević ne može pohvaliti.

Opć. izbori u Kistanjama

U nedjelju su izvršeni ponovni općinski izbori u Kistanjama. Ovoga puta na izbore je izašla i Hrvatska pučka stranka. Radikalni su dobili 904 glasa (20 mandata), samostalni demokrati 529 (mandata) i Hrvatska pučka stranka 84 (2 mandata).

Na zadnjim općinskim izborima radikalni su dobili 18 vijećnika, a samostalni demokrati 16. Na prvoj sjednici općinskoga vijeća dva radikalna odbornika prišla su samostalnim demokratima i na taj način demokrati su imali većinu u općinskom vijeću. Protiv izbora je sa radikalne strane bio uložena žalba, jer da su izbori bili nezakonito provedeni. Žalba je bila uvažena te je zbog toga došlo do ponovnih izbora.

Veliki sastanci Hrvatske pučke stranke u Zloselima i Murteru

U nedjelju održala je Hrvatska pučka stranka u sjev. Dalmaciji čitav niz vrlo dobro posjećenih zborova i pouzdaničkih sastanaka. Izborna agitacija u šibenskom kotaru započeta je velikim javnim zborom u Zloselima, velikome mjestu općine Tijesno. Na zbor je došlo preko 500 seljaka. Značajno je da HPS nije prije uopće mogla da radi radičevštine održati ni mali sastanak u Zloselima te je u mjestu kod izbora imala obično samo par glasača.

Veliki zbor održali su šibenski izaslanici stranke. Prvi je uzео riječ kotarski kandidat za Šibenik g. Vladimir Kulić, koji je u dugom govoru istakao težak položaj Hrvata u državi. Radi Radičeve pasivnosti primljen je centralistički ustav, koji sve vuče u Beograd. Time biva vrijedana jednakopravnost u državi, za koju su Hrvati dali sve i dopri našaja najveće poreske terete. Obara se oštro protiv politike Stj. Radića, koji je ostavio narod promjenom programa i koji je znao sebi da isposluje sboliciju i amnestiju, ali tu nije znao isposlovati za one, koji su radi njega morali u tamnice i koji i danas, kako tome ima slučajeva u susjednoj Betini, moraju da nastupe zatvor od godine dana. Mi Hrvati ne ćemo biti sretni dok ne baciemo od sebe Radića, koji je učinio da Hrvati u državi ne znače danas ništa. Govornik pozivlje narod da kod izbora dade svoje povjerenje Hrvatskoj pučkoj stranci.

Izlaganju govornika htio je jedan jedini prisutnik da neistina opa-nira, ali je krepko ušutkao te se uatoč poziva nije htio kasnije javiti za riječ.

G. Božo Dulibić je s veseljem pozdravio prisutnike, makar bili oni i dragih stranaka, pa makar tako i kod izbora glasovali. Vremena su, kad seljak treba da pomno pazi i ne pusti da se politikom have samo građani i gospoda. Politika nije stvar osjećanja i liepih riječi, već stvar računa, koje široki slojevi naroda — seljaci i radnici — i te kako skupo plaćaju. Govornik izlaže državno gospodarstvo u proračunu te osvjetljuje potanko nerazboritu politiku državnih rashoda. Seljaka se naročito duboko dojmilo, kad je govornik istakao da Dalmacija, zanemarena od odg.vornih faktora šalje 3000 iseljenika u tuđinu za kruhom i da iza ovih čeka i stradava bar 20 000 ljudi. G. Dulibić se napose osvrće na zakonodavni rad te ističe da se na zakonodavnom polju nije ništa učinilo, osobito pak u pogledu socijalnog osiguranja. Govornik svršava s pozivom narodu da svakako dođe na birališta i sudi po svojoj savjesti.

Prisutni žandarmerijski organ je u sredini govora kod razlaganja radničkog krsčansko-socijalističkog programa HPS zabranio govorniku da govori, ali je nakon energične intervencije predsjednika zbora i zahtjeva naroda g. Dulibić mogao da nastavi. Sastanak je završio g. Kulić poklikom Hrvatskoj pučkoj stranci, što su prisutni oduševljeno prihvatili. Govornicima su na kraju napravljene velike ovacije.

U poslije podne su se izaslanici stranke zadržali u razgovoru sa seljacima, koji su im ocrtili neradi nost općinske uprave te nebrigu onih

koje je narod birao.

Iz Zlo sela pošli su izaslanici stranke u Murter, gdje je improviziran veliki pouzdanički sastanak, kojemu je prisustvovalo preko stotine odraslih izbornika. Govorili su gg. Kulić i B. Dulibić o položaju Hrvata te o državnoj ekonomskoj i socijalnoj politici. Položaj HPS u Murteru je vrlo dobar, što će pokazati skorih dana veliki sastanak stranke, na kojem će govoriti i nosilac liste prof. Juras.

Amerika profi doseljenicima

Američki državnici nastoje da postepeno obustave navalu doseljenika u Sjedinjene Države. Prošle godine su uslišali molbe 164.667 ljudi a bilo je uloženo 1.510 000 molbi. Za svaku molbu se plaća 8 dolara biljegovine. Te nam brojke jasno svjedoče, koliko ljudi čezne za Sjedinjenim Državama. Najviše se buni proti doseljenicima senator Read. On je utvrdio, da je sva Evropa tijekom 250 godina od otkrića Amerike do 1890. dala 70 tisuća doseljenika, a od god. 1890. do 1910. 17 milijuna doseljenika. Samo u god. 1914. pripjelo je u Sjedinjene Države 1.218.980 doseljenika. Tu poplava — kaže senator Read — treba obustaviti. Tako ne ide dalje. Čini se da će američki parlament prihvatiti prijedlog senatora Johnsona, ravnatelja iseljeničkog odbora. Po tom prijedlogu smanjit će se godišnji broj tuđinaca, koji će se smjeti doseliti u Ameriku, od 150 na 75 tisuća. Od toga otpada na Englesku sa sjevernom Irskom 25 tisuća ljudi mjesto dosadanih 34 tisuće. Od ostalih evropskih država dobije po par tisuća dozvola Njemačka, Francuska i Danaká. Na Polisku dođe samo nekoliko stotina dozvola, a na pojedine države na Balkanu samo 50 dozvola. To će trajati 25 godina, a od god. 1951. dalje posvema će se obustaviti svako doseljivanje. Tako piše senator Johnson u američkom listu *Chicago Tribune*: „Naša vrata moraju ostati zatvorena, ako ne ćemo da prestanemo biti jedinstveni i bogat narod“. Izgleda, da će ta obećanja doskora postati zakonom, jer se s nemilosrdnim Johnsonom slaže većina američkog kongresa.

Sacco i Vanzetti

Iz New Yorka dolaze protivurječne vijesti glede sudbine osuđenika Saccia i Vanzetti-a, koji su pred sedam godina osuđeni na smrt, jer je sud pronašao u jednom vrlo maglovitom procesu da su krivi umorstva. Čitava njihova tragika postojala je u tome, što su se izjavili na sudu anarhistima i što im nije uspjelo dokazati svoj alibi. Sud ih je osudio na smrt i već sedem godina traje njihov bezgričan martirij. Konačno je Guverner Fuller odredio da se smrtna kazna na električnom stocu ima obaviti danas, 11. o. mj.

Čitavi kulturni svijet je protestirao protiv justifikacije i zatražio reviziju procesa. Uporedo s pismenim protestima idu i brojni teroristički pokušaji demonstracije. Za danas očekuju se ogromni štrajkovi radnika. Pristaše Saccia i Vanzetti-a prijete se da će terorističkim akcijama uništiti New-York.

Ivan Bakovnik:

Odnosaj rada i kapitala

U austrijskoj republici je u ljetu 1919. uveden takozvani *tekući plaćeni sistem* (gleitende Lohnzulage, sliding scale wage), koji uređuje radničke plaće periodično na temelju indeksnih brojeva. Taj sistem plaća, koji već na prvi pogled dobro odgovara načelu socijalne pravde, naišao je nakon dvogodišnje probe na sistematički otpor buržoaznih ekonomista te je kapitalistički svijet započeo veliku kampanju protiv njega. Glavni razlog protiv sistema se može odrediti ovako: Sistem sliding scale koči proizvodnju te ako se trajno uvede, nazadovaće postepeno proizvodnja i nalijeđice neizbježno potpuna gospodarska dizorijentacija.

Problem je borba za opstanak između rada i kapitala. Naglasicu samo dva momenta: *gospodarski i moralni momenat borbe za sliding scale*.

1. Marx je svojom teorijom o višku vrijednosti (Mehrwerth, pogrešno „nadvrijednost“) nepobitno dokazao da se kapital može samo na taj način, što se proletarijatu ne plaća potpuni ekvivalent njegova rada. Protiv te teorije se buržoazna nacionalna ekonomija pozivlje na činjenicu da u gospodarskoj proizvodnji saučestvuju tri faktora: priroda, kapital, rad — i da se tomu dosljedno proizvod mora dijeliti u razmjeru među sva tri gospodarska faktora. Zdravi razum se pak opire takvoj podjeli. Iako sva tri faktora sudjeluju kod produkcije, ipak ih nemožemo staviti u isti red, jer su kapital i priroda samo *trta i tvar* koja ima da po prirodnom pravu služi svemu dvočlanstvu (cfr. Gen. I, 28) te ju stoga nesmiemo staviti u isti red s radom; rad je jedini aktivno-regulativni faktor u produkcijskom procesu i zato mu ide sav proizvod.

To načelo nije kapital nikad ostvario. U prvaj razvojnjoj dobi kapital se služio svim sredstvima da si osigura što veći dio viška vrijednosti. Pa i u kasnijoj dobi iskorišćavao je neograničeno nesamo muški proletarijat, nego i ženske i djecu tijekom 12-časovnog radnog dana. Tek kada su u prošlom vijeku države počele ograničavati radotnik, kapitalizam je izmislio druge metode za izrabljivanje: pokušao je uvesti intenzivniji rad, usavršio tehniku i ekonomiku rada itd., samo da poveća proizvodnju (savršeno Taylorov sistem). Nikakvo moderno zakonodavstvo nije moglo izbrisati sa kapitalizma žig krvopijstva: nehljenske radionice štetno djeluju na radnika, previše naporen rad ga prije vremena izmožd — čitavo proletarsko potomstvo nosi na sebi vidljivi znak manje tjelesne vrijednosti.

Da je kapitalizam *krvopija naroda* dokazuju ogromne životne žrtve radničke klase. *Danneberg* (Das sozialdem. Programm, Wien 1921, 46 s.) navada o tome ove podatke: U Austriji je 1901/1910 bilo 10.879 smrtnih nesreća kod rada i 289.478 teško ranjenih, a u bitci kod Königgrätza palo je samo 5328 Austrijanaca. U Njemačkoj je u četvrt vijeka (1836/1911) bilo kod rada u bitcu 190.662 radnika a teže ranjenih 2.214.314, dakle mnogo više nego li palo Nijemaca u francusko-njemačkom ratu (28.288 mrtvih i 88.488 ranjenih). Kod gradnje željeznice u Braziliji umrlo je 1913 kod izgradnje 330 km pruge 16 000 ljudi. *Myers* (Geschichte der grossen amer. Vermögen 1916, 781) piše, da je Interstate Commerce Commission utvrdila da je od 1889-1907 bilo usmrćeno kod rada 53 046 željezničara a ranjeno preko 800 000; u radnicima je bilo od 1897-1910 ukupno 25.223 smrtnih slučajeva.

I gospodarsko izrabljivanje proletarijata u neposrednoj prošlosti bilo je *nečovječno*. Kapital se je mogao tako bujno razvijati samo jer se proizvodvanje vrtilo isključivo pod vidikom dobitka i jer si je kapital znao osigurati veliki dio viška vrijednosti rada. Poznati katolički mislilac *Klug* (Lebensbeherrschung I, Paderborn 1920, 88 s.) navada ove statističke podatke: 3000 engleskih kapitalista i velikih posjednika 1892 imalo je 340 milijuna maraka dohoda; kod njih uposleno radništvo je kraj svega napornog i opasnog rada u radnicima zaradilo skupa ravno 300 milijuna maraka. Srednji godišnji dohodak kapitalista 113.340 maraka, a radnika samo 1090 maraka! Djeca su zaradivala u Njemačkoj pred rat: u industriji igraćaka dnevno 10-12 peniga, drugdje 18-30; u tvornicama papira 4-20, odnosno 50; u industriji gumba 4-30 itd. — U Austriji je 1911. 40 ljudi imalo preko 1 milijuna kruna rente a 25

milijuna ljudi samo do 23 kruna sedmične plaće (*Danneberg* o. c. 65). Objektivna statistika bi bez sumnje mogla konstatirati da je to *opći pojav* u kapitalističkom sistemu.

Stoga se u modernoj dobi vrši sav radnički boj protiv kapitala i to na pravcu, da si proletarijat izvolyuje *realni životijski minimum* i da se uvede *čovječansko načelo* u odnosaj rada, bez obzira na to da li se to dade gospodarski spojiti s kapitalističkim sistemom ili ne. Važno je pitanje, da li je proletarijat već postignuo realni životijski minimum. Mislijeva o tom pitanju se ne slažu. Ex-komesar madžarske sovjetske republike *Varga* misli da se položaj radnika u dobi modernog kapitalizma izboljšao (*Wirtschaftspolitik. Probleme der prolet. Diktatur, Moskau 1921, 21*). Socialist *R. Colwer* je u *Frankfurter Zeitung*-u (febr. 1908) dokazao da su u Njemačkoj plate u 1895-1906 narasle za 37 1/2%, a cijene samo za 22 1/2%. *P. Schrijvers* pak u *Manuel d'économie politique* tvrdi, da je nominalna plaća doista rasla, ali ne u razmjeru s cijenama. Pitanje se dakle mora prosudivati više po lokalnim domaćim prilikama. Čopće se može stalno tvrditi samo o nekim kategorijama radništva da se njihov položaj trajno poboljšao; o velikom procentu radništva moramo to odbiti. Stoga se nemogu pridružiti mišljenju onih, koji Markovu teoriju o sve to većem osiroćenju proletarijata (*Verelendungstheorie*) smatraju kao već pobijedeno (tako r. pr. *Klug* o. c. III 146). *Danneberg* (o. c. 64) ju obratila tako da kapitalisti postaju sve to bogatijima, dok se međutim položaj radništva bivstveno nepoboljšava. Kako sumnjiva su mišljenja o općem poboljšanju radničkog položaja pokazuje ova statistika: U Austriji su 1900-1909 plaće narasle za 21%, a cijene krumpira, pive i koka za 30-35%, šećera, kruha i masti za 40%, zelje za 50%. Značajno za najnovije doba je ovo: u *Gottesbergu* (Šleska) je 1909-1912 konzum govodeg i svinjskog mesa dosta nazadovao a konzum konjskoga napredovao (od 171 na 259), a još više je napredovao konzum pajsiga (od 6 na 74); u Beču i po drugim mjestima je konzum konjskog mesa rapidno rastao (*Danneberg* o. c. 61-62). To dokazuje da Marxova teorija nije haš bez faktičnog temelja.

Dolazi glavno pitanje: *Da li je gospodarski izvedljivo da kapital dade cjelokupnome proletarijatu realni životijski minimum?* Proletarijat hoće danas bolji život (standard of life) nego onaj u prošlosti, jer je u ratu mnogo pretrpio te se iz rata vratilo vrlo ojačano socijalnom sviješću. On zahtjeva da se u produkcijskom procesu uvede *strog načelo socijalne pravde*. To me zahtjeva kapital nemože da udovolji, ako neće da sori sam svoj opstanak. Riječ je jasna: *Kapital život od vika vrijednosti rada i ako dade proletarijatu bolji standard of life nego prije rata i posvuda uvede sistem sliding scale, se ipso facto osuduje na lagano propadanje*. Tu je tri sadašnje krize kapitalizma. Trenutačno bi se kriza mogla prebrditi povećanjem proizvodnje, što se teško dade izvesti ako uzmemo u obzir neracionalni ustroj kapitalističkog produkcijskog procesa i činjenicu da je rat uništio bezbroj gospodarskih vrijednosti i da kapital danas životari od fiktivnog kapitala bez solidnog gospodarskog temelja. Gospodarsko ozdravljenje kapitalističkog sistema je moguće samo ako moderno izrabljivanje proletarijata i konzumenta samo još ojača.

2. Vrlo važno je *etičko pitanje*, da li smije kapital bezgrižno izrabljivati proletarijat i konzumenta pod izlikom *gospodarske smotrenosti*.

Pravilan odgovor na to pitanje je moguće samo ako se riješe ova pitanja:

a) *Centralizacija kapitala* se bilža svojem vrhuncu. Djelimično je već izveden monopol nekih milijunara nad pojedinih vrstama sirovina i produkcijskih sredstava, a djelimično se vrši centralizacija u rukama malobrojnih spekulanata. *Klug* (o. c. III 1625) piše da su prije 1910 američki trustovi imali 10.020 poduzeća s ogromnim kapitalom od 81.672.160.744 dolara. 0,3% čitavog stanovništva imalo su 20% narodnog imanja (među njima milijarderi: Vanderbilt, Gould, Harriman, Hill, Rockefeller, Morgan, Carnegie), drugih 8,97% preko 51%; 91% stanovništva imalo je samo 29% narodnog imanja. Harriman ima n. pr. preko 1/4 željezničke mreže Unije sa 114.000 namještenika a u ravnateljstvu je 41 najvećijih industrijskih poduzeća i banaka Steel Corporation je 1910 držala 54,7% sirovog željeza, 54,3% oceli držala, duhanarski trust 90%, proizvodnje, Standard Oil Com.

pany 88,5 1/2%, sećerni trust 51%, mesnički 45%, itd.; samo Morgan i Rockefeller imaju ca. 30% bogatstva Unije u svojoj interesnoj sferi. U Evropi centraliziranje kapitala još nije amerikanizirano, ali razvoj ide u tom smjeru (Stinnes itd.) — Takvih gospodarskopolitičkih razlika etika nemože odobravati i bilo bi apсурдно i samo predstavljati da je takav razvoj u skladu s etičkim načelima.

b) **Mamontizam.** Sav produkcijski proces kapitalističkog sistema je u službi dobiti; produkcija napreduje, ako je dobitak dovoljan; ako pak nema dobiti, nastupa gospodarska kriza.

c) **Proletarijat** je u kapitalističkom sistemu samo obični stroj. Što se u modernome vremenu učinilo za proletarijat na polju socijalnog zakonodavstva za poboljšanje radnih uvjeta, to je samo rad socijalnog duha koji je reagirao na nečovječno izrabljivanje proletarijata.

Ako tima socijalno etičkim pitanjima dodamo još zaključak gospodarskog momenta, da je ozdravljenje kapitalističkog sistema pravednim putem nezvedljivo, mišlim da **nikakav etički sistem nemože upreći protiv kapitalizma.** Kapitalistički sistem kao takav nemože izraditi najtemeljnije zahtjeve socijalne etike, živi od viška vrijednosti rada, goji obožavanje dobiti i zlatne i teleta i ponižava proletarijat na stepen obične mašine.

Stoga se mora težište svih moralnih napora čovječanstva na socijalnom polju centralizirati oko velikog pitanja sadašnjosti: oko socijalno-etičkog preporoda ljudskog društva koji neka uvede do snage **novi društveni red — bez kapitalizma.**

IZ GRADA I OKOLICE.

Gimnazija u Prekome. Odlakom ministarstva prosvjete nije produljeno pravo javnosti privatnoj nižoj gimnaziji naših trećoredaca glagolais na otoku Golovu kod Prekoga. Ova je vijest izazvala veliko nagodovanje i proteste kod svih interesovanih u Preku i svojoj okolici.

Učenicima drugoga kursa Jadranske Straže posjetili su 25. pr. mj. i naš grad pod vodstvom prof. S. Roce, g. S. Ožanića i dra L. Rubića. S tenderom ratne mornarice pošli su do slapova Krke, a na povratku im je član oblasnog odbora Jadranske Straže direktor g. M. Jelić održao predavanje o raznim znamenitostima Šibenika. Izletnici su progljediti za Biograd, Vranu, Preko i dalje.

Peto izborno biralište u Šibeniku. Po odredbi Državnog odbora Šibenik će već kod dojučasnih izbora imati i peto izborno biralište. Također dobivaju nova birališta Žirje i Tribunj.

Kao drugu listu u našem okrugu predao je dr Šime Vlačić listu g. Pavla Radića. Sreski su kandidati:

za Preko Bačinić, za Benkovac Zagorac, za Knin-Drniš Goreta, za Šibenik Jareb, za Pag-Rab Kandija. Lista je pobudila silu nezadovoljstva. Izaslanici stranke Košutić i dr. našli su, kad su iz Zagreba došli, samo dva potpisana predlagача, pak su ulaci morali trčati po selima da skupe potrebitih 100 potpisa.

Upozoravam o čitače na današnji oglas g. Fr. Karadjole u Šibeniku.

† Šimun Škalco. U ponedjeljak je umro nakon duga bolovanja učitelj u m. Šimun Škalco. Počivao u miru!

Na evropske prvenstvene utakmice u Como putuje sutra parobrodom momčad naše „Krke“ Momčad se nalazi u ovoj formi: Iljadica, inž. Despot, Kužina, Bujas, Roša, Juras Arneri, Belotti, kormilar Kjabov, rezervna Alujević. Želimo našim junacima sve najbolje.

Specijalista za ginekologiju (bolesti žene) i rađanje Dr Filip Dražančić, chef ginekološko-porodičnog odjela državne bolnice, premjestio je ordinaciju u kuću kod crkve sv. Frane.

Milan o Svetozoru

Milan Pribičević, brat jugoslavenskog Mussolinija i Gambette, koji je sada kandidat srpskih zemljoradnika, izdao je izborni proglaš u kojem o svojem bratu veli doslovno ovo:

„Šta mari za selo Sv. Pribičević čija se ministarska plata i nosaričke dnevnice penju do 30.000 dinara mjesečno. Kad bi od njih pravio salatu ne bi ih mogao jesti! Ta plata i dnevnica Sv. Pribičević ne prima od jučer, nego devet godina, a kad se to sve sabere iznosi 3.240.000 dinara, a uz to dolazi još automobil, benzin, šofer, besplatni željeznički vagon, posluga i sve drugo. Neke nam sad kaže neko da Sv. Pribičević nije milioner.“

Bosna i Sarajevo

Ovogodišnji pokrajinski slet povesti će naše Orlovstvo u Herceg-Bosnu i u srce Herceg-Bosne, bijelo Sarajevo. Za naše članstvo znači to jednu veliku dobit. Putovanje na slet ne će ove godine biti samo žrtva misli Orlovstva; ono će biti svakome učesniku užitak i pouka.

Herceg-Bosna je bez sumnje najljepša i najromantičnija pokrajina naše države. Divan zelen planinski kraj, sa predjelima, koji slikovitošću, bogatstvom i skladnošću prirodnih oblika začaravaju oko i šire grud. Mnogi predio podsjeća na najkra-

snije alpske krajeve. Samo što je u Bosni sve pitomije, sve nježnije i blaže. I nije nikakvo čudo, da su se

POKUŠTVO

**ZA GOTOVO I NA OTPLATU
KOD TRGOVINE POKUŠTVA
I TAPETARIJE**

RIKARD DELFIN - ŠIBENIK

VELIKI IZBOR DJEČJIH KOLICA

Čast mi je javiti cijenjenom Općinstvu, da sam se premjestio sa svojom trgovinom iz Zagrebačke ulice u novu zgradu dra M. Kožula, ul. Fausta Vrančića. Preporučam se

Veleštovanjem
Mate Prgin

„ITO“ pasta za zube - najbolja!

Radiona

svakovrsnih bačava Hömig i Kosmat, Zagreb, Klaučička cesta 9 imade na skladištu u svakom izboru nove i rabljene uz dnevne cijene. Vanjske se narudžbe obavljaju brzo i savjesno.

Engleski ugljen 1e vrsti

Marka Labton

za gg. kovače i domaćice.

Jedino Skladište

za šibenski srez i sjev. Dalmaciju,
prodaja na veliko i na malo

**Frane Karadjole, trgovac
Šibenik**

BEČKI VELESAJAM

4.-11. Septembra 1927.

POSEBNE PRIREDBE

Belgijska Izložba

Talijanska Izložba

Japanska Izložba

„Tehničke novosti i izumi“

Hotelskih potrepnina sajama — Reklamna izložba

Radio sajama — Bečke krznene mode salon.

Visum nepotreban. Sa iskaznicom sajama (Messeausweis) i putnicom slabodan prelaz granica u Austriju. Mađarski prolazni visum podjeljuje se kod predočanja iskaznice sajama na granici.

Znatni popust na jugoslavenskim, austrijskim i mađarskim željeznicama, na Dunavu, na Jadranskom moru kao i u zračnom prometu.

Upute sviju vrsti kao i iskaznice (po Din 40.—) kod Wiener Messe A., G. VII, Messplatz 1, kao i za trajanja Leipzickog jesenskog velesajma kod izvjestovnice u Leipzigu, Austrijski paviljon, Halnstrasse 16-18 i kod počasnih zastupnika u

Splitu: Austrijski konzulat (Dr. Josip Beroš)

Putnički i prometni ured „Putnik“ Peristil.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

VLASTITA ZGRADA — — —
UL. KRALJA TOMISLAVA 108

Podružnica Šibenik.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — — — — — **Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.**

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAĆUJE NAJPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.

za tu divnu zemlju oduvijek otimala carstva i države!

Sreća je htjela, da glavne željezničke pruge, što vode u Bosnu, prođu baš kroz najljepše bosanske predjele, klasičnim dolinama Bosne i Neretve. Kao u kakvoj krasnoj galeriji izmjenjuju se pred putnikom slike i ispred očiju mu prolazi bosanski krajolik sa svim niansama formacija, visina i boja. Putnik iz Hrvatske putuje iz Broda tamo do Doboja najprije humovitim i plodnom bosanskom Posavinom, a onda dalje sve tokom Bosne skoro do pred samu Sarajevo. Uvijek kroz šumu, koja se samo tu i tamo rastupi, da dađe mjestu malim poljima, po kojima su sjele naše bosanske varošice. I uvijek više u planinu i među brda, što skladno rube simpatične perspektive u njihovom raskošnom bogatstvu oblika i boja. Nekojih krajeva ne će čovjek, koji je niima prošao, zaboraviti, dok je živ. Tako plavoga Maglaja, ili vrandučkog grada, ili polja pred Sarajevom sa gordim zaleđem ponosne Bjelašnice, što jedva u kasno ljeto odlaže svoj sniježni vijenac.

Dalmatincu je opet tamo od Metkovića Neretva obilježila put. Kroz goli ozbiljni krš, opor i ponosan, kao što je ponosan i onaj žilavi narod, koji na njemu živi i s njega naseljuje skoro čitavu Herceg-Bosnu, otima sebi željeznica put do pred Ivan, zelen planinski lanac, koji joj presijeca put i koji je utisnuo kao historijski zid između Bosne i Hercegovine povlačeći među obje zemlje ostru i klimatsku i ortografsku i vodenu među. Smionim serpentinama, zupčanicom i kroz brojne tunele krči sebi voz put skoro do na sam gorski vrh, a onda se jednokom simonošću obara dolje u dolinu i kroz sav čar visinskog šumskog kraja pomalja pred Iliđu, da se tu, na domak Sarajeva, sastane sa sjevernom brodomskom prugom. Kršni Mostar, pa crnogorična romantika Jablanice, pa pitomi prelazni kraj oko Konjice, što se je sav izgubio u orahovim i kestevovim šumama, pa Ivan sa svojim ponornim i mirisom svoga gorskoga zraka, to su valjda najljepše partije zanimivog ovoga putovanja.

A i jedna i druga pruga vodi te ispod starih gradina, što plaću za drevnom slavom, i svaki sat pokraj drukčijih sela, što su se zgurila po planinskim sedlima, i kroz drugu nošnju i tipove.

Za svakoga je stranca uvijek bio interesantan put kroz Bosnu. Za čovjeka, koji prvi put u nju dolazi, sve je u Bosni interesantno. Najinteresantnije je ipak samo Sarajevo, naš ovogodišnji cilj i ročište.

Mnogo je toga, što Sarajevo daje onu njegovu naročitu draž, koja ga čini simpatičnim svakome posjetniku i za kojom uvijek uzdižu ljudi, koje je udes bacio daleko, a u Sarajevu su proživjeli većinu svoga vijeka.

Položaj je Sarajeva bez sumnje najljepši od svih većih naših gradova. Slikovit u tolikoj mjeri, da i ljudi, koji su prošli mnogo svijeta, znadu kazati, da ljepšeg položaja nijesu vidjeli.

No nije samo prirodni položaj ono, što stranca vabi u Sarajevo. To je, sigurno još više, ona izmješšanost zapadnih i istočnih motiva, koja Sarajevu daje njegovu najizrazitiju karakteristiku. Dolje u dolini je Sarajevo moderan evropski centar, izgrađen po svim pravilima sa-

vremene arhitektonike, sa svom udobnošću velegrada, a gore po brežuljcima živi još staro, tursko Sarajevo sa idiličnošću svojih mahovinom obraslih česama, svojih napola porušenih munara i uskih strmih ulica sa kaldrimom.

Nekoliko korača iza gotske katedrale već se u staroj "čaršiji", gdje je sve još onako, kako je bilo pred tri, četiri stotine godina. Sa pećnjenjima, čadavim "čefenska" nudi se tu roba na stari način i većinom turski specijaliteti, čilimi, suđe i sitne vajarске stvari. Ovamo stranci najrađe zalaze.

Međutim ni sa gledišta modernog graditeljstva je Sarajevo bez interesa. Iza okupacije po Austriji izgrađivalo se je Sarajevo naglo i s mnogo pretenzija. Sjajna je gradska vijećnica u arapsko-maurskom slogu, koja jedva da ima u srednjoj Evropi premca. U istom stilu je šeritska škola i nova ogromna sinagoga sefardskih židova, koja se upravo sada dograđuje. Mnogo ima veličanstvenih zgrada u renesansi (sudbena palača, pošta, bivše vladine palače, realka). Pravoslavna je metropolitanska crkva u bizantinskom stilu, a u šest katoličkih crkava zastupani su skoro svi zapadni stilovi. Monumentalna je osobito prvostolnica u ranom gotskom stilu, te crkva sv. Ante, također gotska, dok se na sjemenišnoj crkvi naročito ističe veličanstvena kupula, smiono djelo arhitekta Vancaša.

Bosanski su specijalitet muslimanske džamije, kojih ima skoro na svakom uglu, osobito po periferiji i u muslimanskim četvrtima. Među njima ima i jako starih; tako čuvena Careva džamija, koja seže još u vrijeme prve turske okupacije Bosne u 15. vijeku. Dimenzijama i originalnošću ornamentika odlikuje se osobito Begova (tačnije Husrefbegova) džamija, koja svojim smještajem dominira "čaršijom".

Kad se govori o Sarajevu i o njegovim interesantnostima, ne smije se mimoći veliki sarajevski muzej, krasna moderna zgrada sa paviljona i botaničkim vrtom. Sadržina muzeja, osobito etnografskog i arheološkog dijela, najbogatija je u cijeloj državi, a u mnogom pogledu i u čitavoj srednjoj Evropi.

To je naše Sarajevo. Lijepo u svojoj bijeloj originalnosti kao kakva eksotična idila. Sakriveno u svojim brdima i među sivim pećinama što ih još iz austrijskih vremena rube mrke tvrde, koje kao da brane prilaz k svome mezinčetu dolini.

To je naša Bosna. Kršna, divljačna i gorda, a ipak ponosna i lijepa u toj svojoj gordosti. A ipak topla srca, što zna ljubiti i pregarati. Boriti se i pobijediti.

Na tom gordom tlu, na tromeđi kultura i vjera, okušat će ove godine naše Orlovstvo svoju snagu. Na tim stojnim planinama planut će ove godine kriješovi orlovskog prepodora.

Bože, dej da planu visoko i opet osvijetle i čitavu Hrvatsku i naše bosanske bogaze svjetlom Kristove istine i spasenja!

Slet Orla u Drnišu

Lijepa zamisao, da i naš kršni Drniš, poput ostalih naših gradova širom domovine, proslavi veliki god, 1100. godišnjicu rođenja našega velikog prosvjetitelja i apostola sv. Ćirila, niknula je u duši naših dičnih

Orlova i Orlica. Da se slava još većma uveliča, spojen je bio s proslavom i blagoslov društvene orlovske zastave.

Sree nam je raslo, kad smo već 30. srpnja uvečer začuli svirku Sinjske orlovske glazbe i fanfaru junačkih Soltanskih Orlova, koje su doista potpuno odgovorile svojoj svrsi za vrijeme čitave proslave. Te iste večeri održala se u Kinnu "Biograd" lijepa intima akademija, na kojoj smo čuli vrni govor gosp. prof. M. Vanica, u kojemu je, ocrtavši život i rad sv. braće Ćirila i Metoda, istaknuo, da smo mi među mnogim drugim većim nacijama bili sretniji, jer smo prije primili od sv. braće i vjersku i civilnu kulturu, kojom se i danas dičiti možemo. Naglasio je na koncu, kako nas je Providnost odabrala kao posrednike među Istokom i Zapadom, da radimo za združjenje svih Slavena u jednoj svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi. Zatim su se redale mnogobrojne gimnastičke, simboličke i ritmičke vježbe šibenskih, sinjskih i drniških Orlica i Orlova, koje su sve dotjerano bile izvedene. Osobito se pokazala mlada deklamatorica sestra T. P. s Katalinić-Jeretovom "O 1100. god. rođenja sv. Ćirila". Za vrijeme pauza koncertirale su izmjenično sponemute glazbe.

31. VII. u nedjelju, osvanuo je Drniš u svečanom ruhu. Crvene košulje i kape, bijele narodnim vezom okićene bluzice i junačka put neba strešća orlovska pera vidjela su se po svim ulicama i kutovima. Paganje mužara i svirka glazbe naviještale su Drnišu i okolici veliko orlovsko i narodno slavlje.

Rano ujutro dočekala je soltantska fanfara na kólodvoru veliku četu (oko 150) šibenskih orlova i orlica na čelu sa predsjednikom br. V. Kulićem te izaslanicima HOS-a i SHO. o. Ambrozom Vlahov i sestrom M. Stanković. Na ulazu u mjesto pričekala je povorka sinjska glasha. Nakon dočeka slijedio je odmor i zajutak te razmještanje po stanovima. U 9 s. točno okupila su se braća i sestre i množina građana u župnu crkvu i dupkom ju ispunili. Neočito veselje je obuzelo sve prisutne, kad ugledasmo vič. don Marina Bezića, župnika sa Šolte i orlov. mučenika, da pristupa Božjem oltaru, eda prinese sv. žrtvu u staroslov. jeziku za naše orlovstvo. Pod sv. misom svirala je glazba naše hrv. crkvene pjesme a sestre orlice su pauze ispunile svojim pjevanjem.

Nakon sv. Mise slijedio je pred crkvom svečani blagoslov zastave i zborovanje. Blagoslov je obavio mp. o. Šimun Jelinčić, gvardijan sinjski i povratio ga sa kratkim prigodnim govorom, a zastavi je kumovala gđa Marija Uroda. Zatim je br. Vl. Kulić, kao delegat Krešimirovog Orlovskog Okružja otvorio vatretnim riječima zborovanje pozdravivši izaslanice HOS-a i SHO, braću Drnišane i Drnišanke, šibenske Orlove i Orlice, predstavnik splitskog Okružja i splitskog Orla, vič. don M. Bezića sa njegovim junačkim Soltanima i ostalu mnogobrojnu publiku. Još je kratkim riječima sjetio drniške Orlove na vjernost njihovoj zastavi. Zatim je podijelio riječ sestri M. Stanković, koja je, kao izaslanica Sveze Hrv. Orlica proputovala svu sjevernu Dalmaciju pohodivši sva orlička društva, te se ovom prilikom htjela da nađe na drniškom sletu. Poznanim lakim i uvjerljivim riječima ista-

knula je prisutnim roditeljima veliku blagodat, koju donose u mjesta i u obitelji orlička društva. Poslije nije uzima riječ vič. o. Ambroz Vlahov i pozdravila svu braću i sestre, a napose Drnišane u ime HOS-a. Poduljim riječima prikazuje značenje orlov. zastave, koja mora biti simbol oduševljenja i revnosti i sloge i srčanosti u orlovskim redovima. Nakon zastupnika obiju centrala govori u ime sinjskih Orlova i Orlica mp. o. Jelinčić, don M. Bezić u ime Šolte i napokon br. Ž. Donadini u ime Tomislavovog orlovskog okružja. Njegove vatrene riječi privukle su i one koji su samo izdaleka promatrali naš divni zbor. Ističe, kako osobito treba imati srčanosti pred brojnim neprijateljima i poštovnosti u orlovskom radu, koji ima da preporedi hrv. narod i ukloni od njega modernu pokvarenost. Pozdravila na koncu kumu gđu M. Uroda i završuje zborovanje sa poljupcem zastavi. Glazba je onda odsvirala narodna hrvatsku i orlovsku himnu.

Napokon se svrstala povorka, u kojoj je samih Orlova i Orlica sudjelovalo preko 200, i krenula po gradskim ulicama manifestirajući oduševljeno svoja načela, na što je pučanstvo dostojno odgovorilo pozdravima i posipanjem cvijeća.

U 12 s. bio je objed po raznim drniškim susretljivim gostionama.

Tačno u 5 s. počeo je orlovski javni nastup na vrlo ukusno okićenom i pripravljenom gradskom sletištu. Mnogobrojna publika gleda, na koje je moglo biti preko 1000, shvatila je našu orlovsku ideju i dostojno nas počastila svojim posjetom.

Nastup je otvorila sinjska glazba sa Orlovskom himnom. Zatim su se redale uzornim redom vježbe za vježbom. Muškog članstva svih kategorija nastupilo je oko 100, a ženskoga oko 80. Vrlo dobro su izvedene od Orlova proste članske, naraštajske, seljačke, vježbe pomlatka i Mlaharove vježbe "Orli" a od Orlica simbolička "Orlovska himna", naraštajske simboličke "Domovina" vježbe pomlatka i napokon simboličke "Euharistija i Orlica". Napose treba istaknuti vježbe na spravama, kod kojih se vidjelo, da ćemo u najskorije vrijeme moći postaviti lijepi broj sposobnih vježbača na spravama.

Po svršenom nastupu defilovalo je sveukupno članstvo pred predstavnicima, zastavama i građanstvom, a br. V. Kulić, kao delegat okružja, završio je nastup s vatretnim riječima zahvalivši sveukupnom članstvu na prazničnom lijepom užitku i njihovim žrtvama, koje su doprinesli za procvat orlovstva u drniškoj krajini. Na koncu je pročitao odjelj pozdrav br. dra Protulipca, saveznog predsjednika, koji je ončas dobio. Nakon pročitanooga pozdrava, u kojem se ističe veliko veselje nad širenjem i učvršćivanjem orlovstva u drniškoj krajini, klicalo se urnebesno HOS-u i njegovom vodstvu.

Nakon svega toga razvila se na vježbalištu lijepa slobodna igra zabava uz koncert sinjske glazbe i soltanske fanfare.

Ganuljiv je bio rastanak.

Orao.